№ 4 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 9 ՅՈՒՆՎԱՐԻ 1913 ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 9 ՅՈՒՆՎԱՐԻ № 4

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“ Сергіевская ул., № 5. Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Բաղաքարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Բաղաքարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

Ի ՎԱՃԱՌ ԵՆ ՀԱՆՎԱԾ ՆՈՐ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ
ՄԱՅԵԱԿ „ԿՈՄԷՏԱ“ ԸՆԿ. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ:
25 հատը—15 կոպ., 10 հատը—6 կոպ.
(և. ու.) 986. 0—5

ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ — Ուրբաթ, յունվարի 11-ին
Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ 25-ԱՄԵԱՅ ԲԵՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ
Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան խումբը բարեհաճ մասնակցութեամբ Տիկ. ՎԱՐԴՈՒՀԻՒ, Պ. Պ. ՏԵՐ-ԴԱՒԹԵԱՆԻ և ՄԻՐԱՂԵԱՆԻ կը ներկայացնէ
I
ՔԱՆԴՎԱԾ ՕՋԱԽ
Կատ. 3 գործողութեամբ, հեղ. Գ. Սունդուկեանի:
ԳԻԺ-ՄՕՋՕՐ դերը կը կատարէ ՅՈԲԵԼԵԱՐԸ: Երրորդ գործողութեան ընթացքում ԱՐԱՔՍԵԱՆԸ կերգէ ԿՈՒՊԼԵՏՆԵՐ.
II
ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
Սկիզբն է երեկոյեան ճիշդ ժամը 8-ին: Տոմսակները ծախվում են թատրոնի կասսայում: Ռեժիսոր՝ ԱՐՄԷՆԵԱՆ
(առ.) 2—1 15. (ու.)

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
Կիրակի, յունվարի 13-ին, կը կայանայ
ՀԱՄԵՐԳ
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԿՈՆՍԵՐՎԱՏՈՐԻԱՅԻ ՊՐՈՖԵՍՍՈՐ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆԻ
Սկիզբն է երեկոյեան ժամը $8\frac{1}{2}$-ին:
Տոմսակները վաճառվում են պ. Սուզանաճեանի մուզիկ. խանութում, իսկ համերգի օրը, երեկոյեան ժամը 6-ից դահլիճի մուտքի մօտ
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՖԻՇԱՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ՊՐՕԳՐԱՄՆԵՐՈՒՄ.
(չ.հ.չ.կ.) առ. 9. 5—2

Հինգշաբթի, յունվարի 10-ի երեկոյեան ժամը 7-ին
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ (ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՆԱԽԿԻՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ)
տեղի է ունենալու ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՏՆՏ. ԵՒ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ
Զբաղմունքի առարկաներ.
1) Գիւղատնտեսական գիտելիքների դասաւանդութիւնը ժողովրդական դպրոցներում: Զեկուցումն Ս. Աթանասեանի:
2) Մեղուաբուծական հրահանգչական գործունէութեան կազմակերպումը: Զեկ. Առս. Մխիթարեանի:
3) Տնտեսական տարբեր պայմանները Անդրկովկասում: Զեկուցումն Գ. Մուրադեանի:
4) Թռչնաբուծութիւնը Ալէքսանդրօպոլի գաւառում: Զեկ. ւցումն Մկրտ. Նաւասարդեանի:
5) Գիւղատնտեսական ցուցահանդէսները 1913 թւին: Զեկուցումն Ս. Քալանթարի:
Ժողովին կարող են ներկայ լինել նաև կողմնակի անձինք, որպէս հիւրեր:
(առ.) 16. 2—1

ԾԽԱԽՈՏ — Փորձեցէք ծխել „ԱՆԻ“ — ԾԽԱԽՈՏ
15 հատը 6 կոպէկ: — 25 հատը 10 կոպէկ:
Ծխախոտագործարան „ՄԻՐ“ — Ծխախոտագործարան „ՄԻՐ“

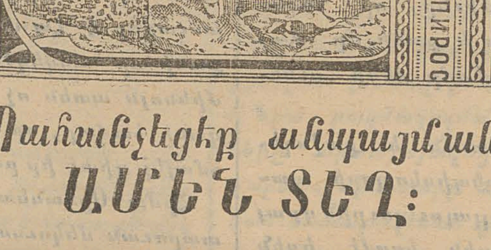

Պահանջեցէք ամսպայման ԱՄԵՆ ՏԵՂ:
(կ. չ. ու.) առ. 936. 50—11

ՎՐԱՑ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆ
Չորեքշաբթի, յունվարի 9-ին
ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏԻԿ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՄՕ-ԽԱՐԱԶՅԱՆԻ ԲԵՆԵՖԻՍԻՆ
Կը ներկայացնէ յայտնի ողբերգութիւնը—Գուցկովի
ՈՒՐԻԷԼ ԱԿՕՍՏԱ
5 գործողութեամբ:
Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ թատրոնի կասսայում առ. ժամը 11—2-ը և երեկոյեան ժամը 6—8-ը:
Մասնակցում են. Ամօ-Խարազեան, Ահարոնեան, Հայկազեան, Թաշճեան, Ծօնեան, Յարութիւնեան, Մարգարիտ, Նինուէլ, Ստեփանեան, Սարուխանեան:
Սկիզբն է երեկոյեան ժամը $8\frac{1}{2}$ ին:
առ. 18. 1—1

Բեռլինի համալսարանի
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
ներքին հիւանդութիւններ՝
առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի:
Բժշկութիւն նաև տուբերկուլիններով, ԲԱԴԻՒ պրէպարատներով և էլեկտրականութեամբ:
Ընդունելութիւնը ամեն օր, ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ
առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը:
Սօլոլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանօվսկայա): Հեռախօս 7—92.
(ա.օ.) առ. 699. 100—86

ՆԵՐԿԱՅ ՎԱՅՐԿԵԱՆԸ

Կարեւոր վայրկեանում է գտնվում քաղաքական կեանքը: Հաշտութեան բանակցութիւնները դադարել են: Թիւրք յունական ընդհարումները աւելի եռանդուն շրջանի մէջ են մտել. Ռումինիան անհանգիստ տրամադրութիւն է ցոյց տալիս: Հայկական հարցը չէ դադարում բաղխելու դիւանագիտութեան դռները: Եւրոպական պետութիւնները հետամուտ են Թիւրքական վերջին ճիգերի արտայայտութեան և օսմանեան անցեալի ժառանգութեան խնդիրներին:

Հաշտութեան բանակցութիւնների դրական լուծման ամենամեծ խոչընդոտը հանդիսանում է Ադրիանուպօլսի այս ու այն պատերազմող կողմին պատկանելու հաւանականութիւնը:

Բոլգարները համարում են, որ առանց Ադրիանուպօլսի նրանք զրկված կը լինեն իրանց յաղթութիւնների էական արդիւնքից և լուրջ տեղիք թողած կը լինի ապագայ պատերազմների համար, որովհետև Ադրիանուպօլսի սեփականացնելը բոլգարական խոշոր տենչերից մէկն է եղել և կը մնայ այդպէս:

Թիւրքիան էլ չէ ուզում հաշտվել մի այդպիսի զիջումի գաղափարի հետ: Նա կորցնելով հարիւրաւոր և հազարաւոր վերստեր, արևմուտքում, պատուի խնդիր և թէ ներքին հանգստութեան պայման է նկատում Ադրիանուպօլսի իր ձեռքին պահելը:

Բանակցող կողմերը շատ կնճռոտ խնդիրներ վճռեցին, բայց այդ կէտում չեկան համաձայնութեան, ուստի եւրոպական պետութիւնները որոշեցին իրանց կողմից էլ մի լուրջ քայլ անել և դիմում արին Թիւրքիային չը հասցնել բանը պատերազմի և անել վերջին զիջումները:

Օր-օրի վրա, եթէ ոչ ժամ ժամի վրա՝ սպասվում է Թիւրք կառավարութեան պատասխանը:

Իսկ մինչև այդ յունական նաւատորմը առանձին ջղայնութեամբ հետամուտ է Թիւրքական նաւատորմի շարժումներին և աշխատում է փոսաներ հասցնել նրան: Յունական ծովային ուժերի այդ գործունէութեան ամենամեծ շարժառիթներից մէկն այն է, որ թոյլ չը տրվի Թիւրքիային փոխադրելու շոգենաւերով զինուորներ եւրոպական ցամաքի վրա:

Միւս կողմից Ռումինիան չէ կարողանում հանգիստ նիրհ ունենալ այն մեծ փոփոխութիւնից, որ կրելու է Բալկանեան թերակղզու քարտէզը հաշտութիւնից յետոյ, երբ բալկանեան միւս պետութիւնները կունենան ընդարձակ նուաճումներ, իսկ ինքը կը մնայ զրկված վիճակի մէջ: Եւ անկասկած, նոր պատերազմական շարժում սկսվելուց Ռումինիան կը սկսի իր կողմից ևս պահանջներ դնել բալկանեան պետութիւնների առաջ:

Իսկ հայկական հարցը:

Նա, ճիշդ է, չէ ճանաչվում հերթական և բղխած բալկանեան պատերազմի էութիւնից, բայց նա այնպիսի բնաւորութիւն ունի, որ չէ կարող հեշտութեամբ մերժվել և դէն շպրտվել. Նա ցաւոտ և ժամանակակից խնդիր է, հրամայողական իր ներքին իմաստով և պարտաւորական իբրև դիւանագիտական վերահաստութեան խնդիր:

Ծգնաժամային են հանգամանքները, որոնք կիտվել դիզվել են Բ. Դրան շուրջը:

Ինչպէս կը լուծվի հանգոյցը՝ ահա վայրկեանի հետաքրքրութեան խնդիրը:

Մերձաւոր Արևելքի խնդրից անմիջապէս անկախ մի հանգամանք ներկայումս առարկայ է հանրային ուշադրութեան: Դա ֆրանսիական հանրապետութեան նոր նախագահի ընտրութիւնն է:

Ընտրվել է Պուանկարէն, որ վերջին կաբինէտի գլուխն էր:

Նշանաւոր է այդ ընտրութիւնը: Հանրապետութեան գլուխ է կանգնում նրա գործերի վերջին ղեկավարողը, մի խոշոր դէմք, որ մեծ դեր կատարեց վերջին երկու-երեք տարիների միջազգային գործերում:

Նա ամենաբնորոշ ներկայացուցիչներից մէկն է ֆրանսիական ներկայ քաղաքական տրամադրութեան: Նա մի անձն է, որը վայելում է վստահութիւն թէ Ֆրանսիայում և թէ Ֆրանսիայից դուրս: Նա ամենաջերմ պաշտպաններից մէկն է երեքպետեան համաձայնութեան՝ Ռուսաստանի, Անգլիայի և Ֆրանսիայի համերաշխ գործակցութեան միջազգային խնդիրներում:

Եւ անկասկած նրա ընտրութիւնը մեծ երաշխաւորութիւն է այդ համաձայնութեան աւելի ևս բեղմնաւոր համագործակցութեան համար:

Ա. Քալանթար

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

4, 5, 6 և 7 յունվարի

Կ. Պօլիս. — Մեծ պետութիւնների դեսպանները Բ. Դրանը յանձնեցին հաւաքական նօտա, վերաբերեալ Ադրիանուպօլսը բոլգարներին զիջելու հարցին: Բացի դրա՝ իր՝ մեծ պետութիւններն առաջարկում են Թիւրքիային Եգէյեան կղզիների հարցը թողնել պետութիւնների լուծման: Բ. Դրան պատասխանը մինիստրների խորհուրդը քննելու է յունվարի 5-ին:

Լօնդօն. — Դեսպանական խորհրդակցութիւնը, որ սկսվել էր ժամը 4-ին, վերջացաւ 6-ին:

Իոնէսկուն մեկնեց Բուխարէստ:

Չեռնօգօրցի պատուիրակները բողոքելով Սկիւտարին ալբանական երկրի մէջ մտցնելու դէմ, դեսպանների խորհրդակցութեանը ներկայացրին մի ընդարձակ նօտա, որի մէջ պահանջում են Դրինա գետը ճանաչել սահման Չեռնօգօրիայի և Ալբանիայի միջև. Նօտայի մէջ ասված է, թէ Չեռնօգօրիան կը գերադասէ քաղաքականապէս անհետանալ, քան զիջել Սկիւտարը:

Դեսպանների խորհրդակցութիւնը որոշեց Աֆօնի հոգևոր համայնքներին տալ ինքնուրոյնութիւն տիեզերական պատրիարքի ղեկավարութեան ներքոյ և Ռուսաստանի հովանաւորութեան տակ՝ բալկանեան ուղղափառ պետութիւնների հետ միասին:

Կ. Պօլիս. — Մինիստրների խորհուրդը գումարվեց ցերեկով Բ. Դրան պատասխանը մեծ պետութիւնների հաւաքական նօտայի դէմ վերջնականապէս խմբագրելու համար: Պատասխանը չէ պարունակելու ուղղակի մերժում, սակայն Բ. Դուռը կոչ է ուղղելու մեծ պետութիւններին Ադրիանուպօլսի առիթով, յայտնելով որ այդ կէտից Թիւրքիան անկարող է հրաժարվել:

Կ. Պօլիս. — Թիւրքաց բարձր շրջաններում պնդում են, թէ դինաստիայի անդամները դէմ են Ադրիանուպօլսը բոլգարներին յանձնելուն, որ կը նշանակէր Թիւրքական տիրապետութեան լիակատար անյայտացումն Եւրոպայում: Այս կարծիքին համամիտ է զօրքի խոշոր մասը:

Մի քանի օր է, որ եռանդով զօրքեր են ուղարկվում Չաթալջայի դիրքերը և Գալիպօլի: Արձակուրդի մէջ գտնվող օֆիցերներին հրամայված է անյապաղ վերադառնալ գլխաւոր բանակը, ուր, ինչպէս ասում են, սպասվում է բոլգարների կողմից անսպասելի յարձակում:

Չը նայած տիրող ռազմական տրամադրութեան, սուլթանի վերջին յայտարարութիւնը, որ տպված է «Սաբահ» թերթում, ապացուցանում է, թէ պատասխանատու շրջաններում խաղաղութիւն են կամենում: Սուլթանի խօսքերում նկատվում է նաև ցանկութիւն՝ հրապարակով անհաւանութիւն յայտնել կառավարութեան գործողութիւններին, որ վերջին 4 տարում գտնվում է «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կոմիտէտի ազդեցութեան տակ, և նրան կողմնակի կերպով պատասխանատու դարձնել այժմեան դրութեան համար:

Սօֆիա. — «Միրը» գրում է. «Մի լրագրի յայտնածը, թէ ռումին-բոլգարական միջադէպը վերջացաւ բոլգարական 29 գիւղերի զիջմամբ, յերիւրանք է: Պարսաւանքի արժանի է այն, որ բանակցութիւնների սկզբում տարածում են ֆանտաստիկ լուրեր»:

«Միրը» հերքում է այն տեղեկութիւնը, թէ իբր Սերբիան հրաժարվում է կատարել դաշնակից պայմանագիրը, պատրուակ բռնելով թէ Բոլգարիան խախտեց այդ պայմանագիրը:

Լօնդօն. — «Թայմսը» Ադրիանուպօլսի անձեռնմխելի լինելը գտնում է կասկածից դուրս: Կղզիները պէտք է տրվեն Յունաստանին, իսկ Դարդանէլին մօտ գտնվողները կը մնան չէզոք կղզիներ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. գործ.)

4, 5 և 6 յունվարի

Աթէնք. — (Ճեպընթաց). Թիւրքաց նաւատորմը, որ դուրս էր եկել յունվարի 5-ի առաւօտեան նեղուցներից ջարդվեց յունաց նաւատորմից:

Պաշտօնապէս հաղորդվում է. «Թիւրքաց նաւատորմը, դուրս գալով նեղուցներից, դիմեց դէպի Տենէդօս կղզու հարաւային կողմը, ուր տեղի ունեցաւ կռիւ յունաց նաւատորմի հետ երկու ժամ շարունակ: Թիւրքական նաւատորմը, հետապնդվելով յունականից, դիմեց դէպի նեղուցները»:

Կ. Պօլիս. — Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, յունվարի 5-ին Լէմնօսի մօտերը տեղի ունեցաւ ծովային ճակատամարտ: Երեք ժամեայ կռւից յետոյ օսմ. նաւատորմը վերադարձաւ Դարդանէլ: Թիւրքաց ռազմանաւերի ոչնչանալու մասին տեղեկութիւն չը կայ:

Փօրտ-Սաիդ. — Եկաւ «Մէջիդիէ» յածանաւը, որ ռմբակոծեց Զիւռնիան: Իշխանութիւնները առաջարկեցին նաւին զինաթափ լինել կամ հեռանալ:

Աթէնք. — Ֆիլիպիադայից հաղորդում են, որ յունական զօրախմբերը գրաւել են Գլիկան, յետոյ Գարինիկան և 20 գիւղ:

Պետերբուրգ. — Օսմանեան ծովային վարչութիւնը իր վրայից վերցնում է պատասխանատուութիւն Թէնէդօս կղզու մօտ դրված ականների համար:

Բէլգրադ. — Զինուորական մինիստրութեան տեղեկութիւնների համաձայն, պատերազմի ժամանակ հիւանդանոցներում գտնվում էին 11 000 վիրաւոր և 9.000 հիւանդ զօրական:

Բէլգրադ. — Սերբիական «Պրեսս-Բիւրօն» հաղորդում է, որ զինուորական մինիստր Բօյօվիչը հրաժարական տուեց գեներալ շտաբի հետ ունեցած տարաձայնութեան պատճառով: Մինիստր նշանակվեց գեներալ Բօյեանօվիչը:

Պետերբուրգ. — Կարմիր Խաչի Ռուսական Ընկերութիւնը մինչև 1913 թ. յունվարի 1-ը նուիրեց բալկանեան զօրքերին օգնելու համար 271,708 ր. 82 կոպէկ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

4, 5, 6 և 7 յունվարի

Սօֆիա. — «Միրը» հաղորդում է, որ Մուստաֆա-փաշայում Ֆերդինանդ թագաւորի նախագահութեամբ կայացաւ զինուորական խորհուրդ, որ որոշեց վերսկսել պատերազմական գործողութիւնները, եթէ մեծ պետութիւնների ուլտիմատումը Բ. Դրանը յանձնվելուց յետոյ Թիւրքիան չը փութայ հաշտութիւն կնքել դաշնակիցների առաջարկած պայմաններով:

Կ. Պօլիս. — 2000 հետևակ զինուոր գնդացիրներով, ուղտերով ու ռազմամթերքներով շոգենաւով դիմեցին Գալիպօլի:

Պետերբուրգ.—Բոլգարական կառավարութիւնը տեղեկացրեց, որ Մարմարա ծովի ամբողջ եզերքը, որ գրաւել է բոլգարական զօրքը, ականներով լի է։

Սօֆիա.—Բոլգարական գլխաւոր բանակը տեղափոխվեց Դէմօտիկա։

Սօֆիա.—Եկաւ մի պատգամաւորութիւն Ֆրանսիայի, Գերմանիայի և Անգլիայի հրէայ համայնքների կողմից, բերելով հետը մեծ քանակութեամբ ուտելիք և զգեստ Ադրիանուպոլսի հրէայ ազգաբնակութեան համար, երբ քաղաքը կընկնի բոլգարների ձեռքը։

Աթէնք.—Ամեն կողմից բուռն շնորհաւորանքներ են ստացվում ծովային յաղթութեան առիթով։ Բոլոր դաշնակիցները չափազանց ուրախ են։

Աթէնքի գործակալութիւնը հաղորդում է. «Ռոդոսի, Կոսխոսի, Կալիմնոսի, Սիմի, Նիսիրոսի, Ստամպալիայի, Լէրոսի, Էսպիսկոպի և Պաթմոսի բնակիչները, որոնց ժամանակաւորապէս գրաւել է Իտալիան, միտինգներ կայացնելով որոշեցին հեռագիրներով խնդրել Մեծ-Բրիտանիայի արտաքին գործերի մինիստրին և մեծ պետութիւնների դեսպաններին, որպէսզի յիշեալ կղզիները միացվեն Յունաստանին։ Նոյնպիսի ցանկութեան հետամուտ են Իմբրոս, Ագիօստրատի, Սամոֆրակի, Լէմնոս, Քիօս և Միտիլէն կղզիների բնակիչները»։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

ԻՐԱԳՈՐԾԵԼԻ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

I

Հասարակական կարծիքը Ռուսաստանում և Արևմտեան Եւրոպայում սկսել է հետաքրքվել Թիւրքահայերի դատով։ Այդ շարժումը ստիպում է Թիւրքիային նոր փորձեր անել՝ քընեցնելու հարցը։ Նա մի կողմից խոստովանում է, որ ցարդ տմարդի և անհեռատես է եղել իր վերաբերմունքը դէպի իր «Թանգագին և օգտակարագոյն հպատակները» և խոստանում է այսուհետև բարւոքել նրանց կացութիւնը, իսկ միւս կողմից՝ կիսապաշտօնական օրգաններում սպառնալիքներ է կարդում այդ նոյն հայ հպատակների գլխին։ Ի լուր աշխարհի յայտարարվեց, որ սուլթանի մինիստրները մշակել են «Անատոլիայի արևելեան նահանգների» համար բարենորոգումների այնպիսի մի ծրագիր, որ պէտք է համ գայլերին կուշտ պահի, համ գառներին՝ ողջ... Տեղ պէտք է նոր կազմվելիք յանձնաժողովը գործը այնպէս վարի, որ համ կեղեքիչ, յափշտակող ու մարդասպան քիւրդերը չը նեղվեն, գոհ լինեն, համ նրանց անգթութիւնների ենթակայ հայերը։ Բայց որպէս զի քիւրդերը այժմվանից կասկած չունենան, որ նրանց շահերը գերադաս են ճանաչվելու նաև ապագայում, շտապում են ավանսներ անել. բանտից արձակվում են մի քանի քիւրդ ոճրագործ պարագլուխներ և «արևելեան նահանգներում» թոյլատրվում է շարունակել ամեն տեսակ խժդժութիւն «Թանգագին և օգտակարագոյն հպատակների» գլուխներին։

Թիւրք կառավարութիւնը դեռ 16-րդ դարում, Սելիմ II-ի ժամանակից, նպատակ է դրել Հայաստանը դարձնել Քիւրդստան, այդ օրվանից սկսած նրա Հայաստանի շուրջ եղած քիւրդ ցեղերին խճողում են արևելեան նահանգներում, արմատահան անում հողից շինարար հայ գիւղացիութիւնը և տեղը տնկում փուշ-տատասկ քիւրդին։ Հայերի այդ սիստեմատիկ հողազրկութիւնը և բնաջնջումը առանձին ծաւալ է ստանում մանաւանդ Համիդի օրով, շարունակվում է նրա յաջորդների ժամանակ և սպառնում է մօտ ապագայում, Ռումելիայից Թիւրք խուժանի գաղթով, աւելի մեծ չափերի հասնել։ Այս բոլորից յետոյ ծով է այն միամտը, որը հաւատ ընծայի սուլթանի «վերանորոգիչ» մինիստրների անկեղծութեան։

Ի՞նչ ելք, ուրեմն, խճճված ու դըժուարակին դրութիւնից։

Իրանք հայերը, թողված իրանց անհատական չնչին ույժերին, երեսուն և հինգ տարի գերմարդկային ջանքեր գործ դրեցին՝ բարւոքելու իրանց վիճակը Թիւրքիայում. նրանք փորձեցին ընթանալ և դիւանագիտական ճանապարհով և խիզախ ապստամբութեան արիւնոտ շաւղով և, վերջապէս, հաւատալով Թիւրքական սահմանադրութեան, ամեն կերպ աշխատեցին համակերպել իթթիհադականներին. սակայն ոչինչ չօգնեց։ Տալով փրկութեան համար աւելի զոհեր, քան կորցրին ռուս-ճապոնական արիւնահեղ պատերազմում այդ երկու մեծ պետութիւնները միասին վերցրած. թափելով աւելի արիւն, քան այն ջուրը, որ հոսում է Եփրատում, տանջվելով աւելի, քան Թիւրքիայի բոլոր միւս քրիստոնեաները միասին վերցրած—մարտիրոս Թիւրքահայը դեռ էս խղճուկ որբի նման, դատարկաձեռն, վիզը ծռած, արիւնաքամ՝ բաղխում է մեծ պետութիւնների դուռը և աղերսագին յիշեցնում Բեռլինի վեհաժողովում արված խոստումների մասին։

Արդ ինչ է հնարաւոր այժմ խնդրել մեծ պետութիւններից։

Բնականաբար մեզանում կան զանազան ուղղութեան խմբակցութիւններ, որոնցից իւրաքանչիւրն իր ըղձալին ունի Թիւրքահայաստանի ապագայի նըկատմամբ։ Սակայն, ինչ և լինի այդ ըղձալը, բոլորիս համար պէտք է պարզ լինի և ընդունելի մերձաւոր նպատակը։

Չէ՞ որ Թիւրքահայը նախ և առաջ մարդ է, ապա՝ հայ. ուրեմն, նախ և պէտք է ապահովված լինեն նրա ֆիզիկական գոյութիւնը և նրա մարդկային տարրական իրաւունքները։ Նա այժմ Թիւրքի և քիւրդի դիմաց մի ստրուկ է, մի պարիա։ Նա իր կեանքի, իր աշխատանքի, իր պատւի տէրը չէ։ Այդ պայմաններում խօսք անգամ չի կարող լինել որևէ կուլտուրական առաջադիմութեան մասին բնիկ երկրում. հայը այդտեղ թէավ պէտք է նուաղի, բարոյապէս և մտաւորապէս լքվի, բարբարոսանայ։ Թիւրքիայի գժոխային պայմաններում եկւոր եւրոպացին գլուխը բարձր, ազատ շրջում է, իմանալով որ իր մարդկային իրաւունքները գերազանցօրէն ապահովված են, իսկ հայը իր նախնիքների արիւն-արցունքով ողողած երկրում հալածված, իրաւազուրկ մի «ռայա» է, մի հօտ է, «գեավուր» է լպիրշ պաշտօնեաների և զինված դահիճների աչքում։ Կարելի է անպատիժ տալ հայի գլխին, վռնտել նրան իր հողից, խլել նրանից ընտանիք, պատիւ և այդ անիրաւութիւնների դիմաց քրքիջով նրան ցոյց տալ Թիւրքական «դատարանները», որոնց գոյութիւնը քամահելի ծաղր է ու նախատինք արդարադատութեան գաղափարի։

Պարզ է, որ նախ և առաջ պէտք է հոգալ Թիւրքահայի մարդկային իրաւունքներն ապահովելու մասին։

Անկասկած՝ այդ նպատակին հասնելու ամենաբնական ճանապարհը այն կը լինէր, որ ամբողջ Թիւրքիան յեղաշրջվէր եւրոպական բարեկարգութեան իմաստով. Բայց այդ հնարաւոր է միայն մահմեդական աշխարհայեացքի արմատական փոփոխումով, իսլամական թէօկրատիայի կատարեալ բնաջնջումով, մի բան, որ հաւասար է Թիւրքիայի քաղաքական մահվան։ Թէև դրանով կը սկսվէր և իրա Թիւրք մասսայի վերածնութիւնը եւրոպական լոյսի և կուլտուրայի աւազանում, սակայն ներկայ պարագաներում ոչ մի նշան չը կայ այդպիսի տակն ու վրայութեան վրա յոյս դնելու։

Կան մեզանում հաւատացողներ, որ հնարաւոր է ձեռք բերել հայկական նահանգների համար աւտօնոմիա։ Դժուարի աշխատասիրութեամբ գծելով քարտէզի վրա պատմական Հայաստանի սահմանները և, առ ի չգոյէ այդ բարեբաղդ Թիւրքիայում ճշգրիտ ժողովրդահամարի, զանազան ենթադրական ու բռնազբօսիկ թւերի վրա գումարման ու հանման գործողութիւններ կատարելով, մեր բարեսիրտ հրապարակախօսներից ոմանք կարծում են, որ կը համոզեն և Թիւրքիային և մեծ պետութիւններից նրանց, որոնց անկ է՝ տալ Հայաստանին աւտօնոմիա։

Անկախ

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

(Սեփական հեռագիր)

Պարիզ, 5 յունվարի

Պօղոս-փաշա Նուպարի կարծիքի համաձայն, պատգամաւորութիւնը կազմվեց բացառապէս Թիւրքահայ անդամներից։

Նորին Վեհափառութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Նուպար-փաշայի յայտնած այդ կարծիքը ընդունելով նպատակայարմար, հաստատեց պատգամաւորութիւնը հետևեալ կազմով. Եւրոպայի առաջնորդ Ութիւճեան եպիսկոպոս, Եաղուբ Արթին փաշա, Յարութիւն Մոսդիչեան և Մինաս Չերազ։

Հ. Առաքելեան

Թաւրիզից մեզ տեղեկացնում են, որ հայկական հարցի առիթով այնտեղ կազմված տեղական յանձնախումբը ուղարկել է վեց մեծ պետութիւններին—դրանց թւում և Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Պետութիւնների—նախագահներին, կայսրներին ու մինիստր նախագահներին հեռագիրներ՝ Թիւրքահայկական հարցի առիթով։ Այդ բոլոր հեռագիրների ուղարկման վրա ծախսվել է մօտ 600 ռուբլի։

Կ. Պօլսից Պետ. Հեռ. Գործ. թղթակից հեռագրում է. «Ականաւոր հայ գործիչների խորհրդակցութիւնը որոշեց, նկատի առնելով հաշտութիւն կնքելու հնարաւորութիւնը, հրապարակական հասարակական կարծիքի ուշադրութիւնը հրաւիրել Հայաստանի ծանր կացութեան վրա և Ալբանիայի անկախութեան ազգեցութեան հետ յարուցել հայկական նահանգների աւտօնոմիայի հարցը»։

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՅԱԲՆԱԿ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՄ

Կ. Պօլսից հեռագրում են. «Մարաշի և զէյթունի հայերը հեռագրեցին Բ. Դրան իրանց անտանելի դրութեան մասին։ Հայկական ջարդերը շարունակվում են։ Իշխանութիւնները խրախուսում են ու հովանաւորում քիւրդերին։ Եթէ Բ. Դուռը մերժէ հանրստութիւն մացնել, այն ժամանակ հայերը սպառնում են ապստամբվել, որ առաջ կը բերէ եւրոպական միջամտութիւն»։

«Нов. Вр.»-ի Պարիզի թղթակիցը հեռագրում է, որ Սիրիայում և Հայաստանում յուզմունքներ են։ Եթէ Ասիայում յարուցվեն եւրոպական շահերին վերաբերեալ հարցեր, եւրոպական խաղաղութիւնը մեծապէս կը վտանգվի։

Սղերդից գրում են հետևեալը նոյեմբերի վերջերից.

Սեպտ. 1-ին Գէորգ Զաւուշի հօրեղբայրը և նրա աղջիկը սպանվել են քիւրդերից. նրանց դիակները կտոր կտոր անելուց յետոյ ոչնչացված են. Նրանց սպանիչները ամենայն ազատութեամբ զբօսնում են։ Մօտ մի ամիս այս ոճիրից յետոյ՝ Չիրքի բնակիչներից 4 հայ բանտարկվեցին իբրև այս ոճիրների սարքողներ։

Հոկտ. 1-ի եղիրների Բոստան գիւղի մուխթարը գնդակահար է լինում. Չարագործները անյայտ են։

Նոյն ամսի 2-ին, Յովսէփ—մի 70—75 տարեկան ծերուկ—Մարիամ անուն այրի մի կին և մի երեխայ՝ 5 տարեկան, բոլորն էլ Դէբեր գիւղից, իրանց գիւղից մի 6 ժամվայ տարածութեան վրա պատահում են երկու զինված քիւրդերի, որ Յովսէփին սպանում են, իսկ այրի կնոջից խլում 3 օսմանեան ոսկի, որպէս նրա կեանքի գին։

Բիշերիք Ալեքան ցեղի գլխաւոր Հասոյի ծառայ չերչիկեցի Իբրահիմ Մահմուդը իր 6 ջահել աղջկանց հետ Չէբէ գիւղն է եղել գնալիս՝ իր հարսին այնտեղ փնտռելու համար. ճանապարհին նրանց վրա յարձակվում է Տամու գիւղից Ահմեդը, խլում է նրա վեց աղջիկը, 100 ոսկի, նրա ջորիները և ձիերը։

Մերեք գիւղացի 8 տուն հայեր՝ անկարող լինելով այլ ևս տանել քիւրդ Ալիէ Կամօյի և քօչուրների յարձակումները՝ թողնում են իրանց բնակավայրերը, արտերը և փախչում։ Սրանց արտերը գրաւված են և յանձնված քիւրդերին։

Մուշ, 27 նոյեմբերի.—Կառավարութիւնը դատաստանական տուգանքներ է պահանջում Պետրոս և Միքօ անուն անձերից, որոնց կալանաւորել էր զանազան քաղաքական յանցանքների համար, իսկ սահմանադրութեան յայտարարումից յետ ազատ թողել։

Հալեպ, 28 նոյեմբերի.—Այս ամսում բեւտիարեցի Գէորգ Զաֆարեան անունով մի վաճառական կալանաւորվում է առանց որևէ պատճառի և անխղճաբար ենթարկվում չարչարանքների։

Սղերդ, 29 նոյեմբերի.—Մի քանի օր սրանից առաջ շալ ծախող Կարապետի 30 կտոր շալը յափշտակել են օր ցերեկով։

Զէյթուն, 30 նոյեմբերի.—Հոկտեմբերի 22-ին տեղիս զինւորական հրամանատարը իր 10 զինւորով շրջապատում է Մարտիրոս Սպարտեան անունով մի հայի և հրացանների հարուածների տակ սպանում։

Սղերդ, 1 դեկտ.—Երկու օր առաջ օրը ցերեկով աւազակապետ Դերվիշը իր խմբով յարձակվում է Քեօշիր գիւղի վրա, թալանում նրան և մի հայ էլ վիրաւորում։

Ժողովուրդը ահ ու սարսափի մէջ ընկած՝ փախել է Հասիր Հասան գիւղը, ուր նա ենթարկված է շատ մեծ վտանգի։

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

Կ. Պօլիս, 22 դեկտեմբեր

Հայկական խնդիր

Այսօր ամբողջ օրը զոհեցի ազգային երեսփոխանները խօսեցնելու, հասկնալու համար ուրբաթ օրուան ազգային ժողովէն առաջ վարչութեան տուած համարատուութեան ինչ ըլլալը։ Մեր երեսփոխանները խօսեցնել իրաւ է թէ շատ դժուար բան մը չէ, սակայն անոնց մէջ գտնել իրենց միտքին ու գաղափարը յստակ արտայայտելու և կատարուած բան մը առանց խեղաթիւրման պատմելու կարողներ՝ շատ դժուար բան է։ Հետևաբար իրար չը զօրացնող տեղեկութիւններ տուող երեսփոխաններ եղան։ Ընդհանուր առմամբ սակայն քաղուած տպաւորութիւնը քաջալերական ու յուսադրող է։

Արդ ընդհանուր կերպով ազգային ժողովի անպաշտօն գումարման մէջ՝ գլխաւորապէս Գարայեան և Փափազեան յանուն վարչութեան գործունէութեան ծրագիրը պարզած են։ Վարչութեան տեսակէտն է եղեր Բ. Դրան իր կողմէ ոևէ պահանջ կամ ծրագիր ներկայացնել է զգուշանալ՝ միշտ քննադատի դերը պահելու համար։ Վարչութեան ատենապետը խոստ. հերքած է իրենց վերագրուած չկամութիւնը՝ հանդէպ Օրմանեան սրբազանի և այլոց, և Պօղոս փաշայի նամակ մը գրուած ըլլալը։ Վարչութիւնը, ինչպէս յետոյ հրապարակաւ ալ ըսաւ յատենի ժողովոյ, ինքզինքը միայն ձեռնհաս կը նկատէ Բ. Դրան հետ յարաբերութիւններ մշակելու, և ինչպէս հասկցուած է եղած քանի մը հարցումներու տրուած պատասխաններէն, վարչութիւնը վերին աստիճան գովելով հանդերձ Պօղոս փաշա Նուպարի գործունէութիւնը, անձնազոհութիւնը և հայրենասիրութիւնը՝ գոհ չէ մնացած անոր մէկ ձեռնարկէն, որով ուղղակի Բ. Դրան հետ յարաբերութեան մը մտնելու փորձ ըրած է, պատրաստելու համար նահանջի գիծ մը։

Այս գիրը բացատրագիր մըն է աւելի ուղղուած արդի կառավարութեան, որով կը պարզուի արտասահմանի հայութեան օտար կառավարութեանց դիմումին և 61-րդ յօդուածին անհրաժեշտաբար գործադրութեան պահանջի ներկայացնելուն պատճառները։

Կ. Պօլսոյ վարչութիւնը կուզէ, որ արտասահմանի հայերն առանձին բան մը չընեն, քանի որ իրենք աւելի գիտակ են տեղական կացութեան։

Վարչութիւնն ինք չուզեր նաև իր կարգին միջամտել ու խանգարել արտասահմանի հայոց սկսած գործը, քանի որ անոնք իր իրաւասութենէն դուրս կը մնան, սակայն կուզէ տեղեկութիւններ ունենալ կատարուած անցուդարձերուն վրայ։

Վարչութիւնը կերևայ թէ յարաբերութեան մէջ է նաև Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հետ, սակայն կարելի չեղաւ հասկնալ, թէ Օրմանեան սրբազանի մասին ոևէ կարծիք յայտնուած է Էջմիածնի Գահակալին։ Այդ մասին բնաւ բան մը չէ ըսուած վարչութեան կողմէ, սակայն Օրմանեան սրբազանի այցելողները և մօտէն իրեն հետ յարաբերութեան մէջ եղողները կը հաստատեն, թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Օրմանեան սրբազան ալ պատուիրակ կարգած է իր կողմէն, ուրիշ չորս անձերու հետ, որոնք են Պօղոս փաշա Նուպար, Մինաս Չերազ, Հ. Առաքելեան և Ս. Յարութիւնեան։

Վարչութիւնը վերին աստիճանի վերապահ և զգուշաւոր դիրք բռնած է երեսփոխանաց հանդէպ և միայն ընդհանուր գիծերով պատկերացուցած է կացութիւնը՝ առանց մտնելու մանրամասնութեանց՝ միշտ գործը չվտանգելու պատճառաբանութեամբ։

Աս տեղեկութեանց իբր յաւելեալ աւելորդ չըլլայ տեղեկացնել տարբեր տեղեկութիւններ ևս, որոնք քաղուած են վաւերական աղբիւրներէ և որոնք ալ նուազ յուսադրող են և կը փարատեն երկու օր առաջուան յուսահատութիւնը, որ Պօղոս փաշա Նուպարի մեկնման և քանի մը ձախող տեղեկութեանց բերմամբ մենք ունեցանք այստեղ։

Ասոնցմէ ամենէ յուսատուն և քաջալերականը, Օրմանեան արքեպիսկոպոսի պատուիրակ անուանուած ըլլալու լուրին վրայ դեսպանատանց մէկ մասին կողմէ իրեն հետ մշակուած յարաբերութիւնն է։ Ֆրանսական դեսպանատան կողմէ պ. Լը-Դու դեռ երկու օր առաջ այցելելով Նորին Ամենապատուութեան՝ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած է և աւետած է, թէ Լոնդոնի դեսպանաժողովը պիտի զբաղի նաև հայկական խնդրով։

Դարձեալ ռուս դեսպանատունէն պաշտօնատար մը հաւաստած է Օրմանեան սրբազանի, թէ անխուսափելիօրէն Ռուսիա հարկադրուած է զբաղելու Հայաստանի խնդրով, վասն զի եթէ այս առիթը կորսնցնէ, առաջիկային իրեն դէմ գերմանական պատուարներ պիտի գտնէ։

Այս տեղեկութիւնները թանկագին հաւաստիքներ են։ Դարձեալ Պօղոս փաշա Նուպարի Պարիզէն մեկնումի լուրը բնաւ ճիշդ չէ։

Ընդհակառակը դեկտ 29 (ն. տ.) թուակիր նամակ մը կը հաւաստէ, թէ Պօղոս փաշա, աշխատակցութեամբ Չերազի և Զօպանեանի, խմբագրած է ընդարձակ յիշատակագիր մը հայոց խնդրոյն վրայ, վեց մեծ պետութեանց ներկայացուելու համար, և ստիպողաբար կը պահանջէ, որ Օրմանեան արքեպիսկոպոս ևս երթայ Պարիզ, իր թելադրութիւններով այդ գիրը լրացնելու և կատարելագործելու համար։ Հետևաբար Պօղոս փաշա Նուպարի՝ գործը լքած ըլլալու լուրը հիմնովին սխալ է և անիկա կը մնայ հոն և կը սպասէ Օրմանեան արքեպիսկոպոսի մեկնման։

Օրմանեան արքեպիսկոպոսի անպարտութեան վճռը ազգային ժողովը տուած ըլլալով, այսօր կը սպասուի իր Եգիպտոսի առաջնորդ ընտրութեան հեռագրին, վասն զի այսօրուան համար գաւառական ժողովի գումարում և Եգիպտոսի առաջնորդի ընտրութիւնը որոշուած էր։

Վարչութիւնը անմիջապէս պիտի վաւերացնէ Օրմանեան արքեպիսկոպոսի ընտրութիւնը և անիկա անմիջապէս ճամբայ պիտի ելլայ։ Հաւանական է, որ այս առթիւ Նորին Ամենապատուութեան և վարչութեան միջև բանակցութիւններ պիտի կատարուին, և պիտի գոյանայ համաձայնութիւն միևնոյն ուղղութեամբ գործելու համար։

Օրմանեան արքեպիսկոպոսի անպարտութեան որոշումը հանրային կարծիքին վրայ լաւագոյն տպաւորութիւն մը ըրած է, վասն զի նոյն եռանդը և աշխոյժը ունեցող եկեղեցական չունի ազգը։

Այս առթիւ շահեկան միջադէպ մը պատմել աւելորդ չըլլայ, թէև որ աստիճան վաւերական ըլլալը չեմ կրնար երաշխաւորել, հակառակ անոր, որ Վահան Փափազեանի շատ բարեկամ անձէ մը լսած ըլլամ։

Ինչպէս յայտնի է, Վահան Փափազեան անդամ է «ապահովութեան յանձնաժողովին», այսինքն վարչութեան հայկական խնդրով զբաղող մարմնոյն։ Այդ յանձնաժողովին մէջ խնդիր կըլլայ օգտուելու այս մասին նախապէս կատարուած աշխատութիւններէն, վիճակագրութիւններէն և ներկայացուած ծրագիրներէն։

Այս շատ կարևոր վաւերագիրները Դուրեան արքեպիսկոպոս և Վահան Փափազեան փնտռելու համար բոլոր պատրիարքարանին նկուղները խուզարկութիւն կը կատարեն, սակայն դժբաղդաբար չեն յաջողիր գտնելու։ Վահան Փափազեան Օրմանեան արքեպիսկոպոսի այցելելով անոր կը հարցնէ, թէ արդեօք ուր կրնայ գտնել այդ թուղթերը։

Օրմանեան արքեպիսկոպոս ընդարձակ տեղեկութիւններ կուտայ, և անմիջապէս յիշողութեամբ կը մատնանշէ տեղը, ուր պահուած են այդ թուղթերը և անոնց յաւելեալ բոլոր տեղեկութիւնները։

Վահան Փափազեան այն ատեն կը յայտնէ, թէ ինքն հիմա կը խղճահարի և կը ցաւի, որ իրեն պէս գործունեայ և կարող անձ մը չորս տարիէ ի վեր մեկուսացած է և կարելի չէ եղած օգտուիլ իր փորձառութենէն ու կարողութենէն։

Այս պատմութիւնը, եթէ իրական է, պատուաբեր է Վահան Փափազեանի համար, քանի որ անկեղծութիւն մը կենթադրէ, միևնոյն ատեն ոչ նուազ Օրմանեան սրբազանի համար, որ իր հակառակորդներն ալ հմայել գիտէ իր բացարձակ կարողութեամբ։

Հիմա Օրմանեան արքեպիսկոպոս, չորս տարուան մեկուսացումէ մը յետոյ, վերստին գործօն կեանքի կը կոչուի, և հակառակ անոր, որ պէտք է կքած ըլլար տարիքէն և կրած տառապանքներէն, իր մէջը դեռ կը զգայ և ունի պէտք եղած կորովը, գործելու համար։

Շառայ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

4, 5, 6 և 7 յունվարի

Լոնդոն.—Համայնքների պալատը հօմռուլի բիլլը ընդունեց 388 ձայնով ընդդէմ 258-ի՝ մինիստրական մեծամասնութեան ցնծագին բացագանչութիւններով։

Պարիզ.—Գերմանիան ընդունեց Մարոկկոյի վրա հովանաւորութիւն հաստատող պայմանագիրը։

Հաւասին հեռագրում են Մէկնէսից. «Յունվարի 3-ին մեր զօրքերը ցրեցին ապստամբներին։ Մենք կորցրինք սպանված 2 օֆիցեր և 3 զինւոր, վիրաւոր 2 օֆիցեր և 16 զինւոր»։

Պետերբուրգ.—Արտասահման մեկնեց բոլգարական ֆինանսների մինիստր Տէօդորովը։

Բուխարէստ.—Եկաւ Տակէյօնէսկուն։

Թաւրիզ.—Ազգաբնակութիւնը գտնում է, որ Ալա-ուս-Սալթանէի կաբինէտի հաստատումով աւելի բախտիարները չեն հեռացված գործերից։ Յուզմունքը սաստկանում է։

Օպորտօ.—«Վերօնէզէ» շոգենաւը Լէյկսօէնջի մօտ դիպաւ ժայռի։ 234 ճանապարհորդներից ազատվեցին 191, խեղդվեցին 5. մնացածների վիճակը յայտնի չէ։

Ալժէրի.—Բօղէզիայում Արկտուբաս հանքում ուժանակի պայթումից սպանվեցին 2 եւրոպացի և 17 տեղացի։

Տօկիօ.—Գաւառներում տեղի են ունենում քաղաքական կուսակցութիւնների միտինգներ, որոնք որոշում են

պարլամենտի անունից անվստահութիւն յայտնել կաբինետին։

Ամբողջ Յապոնիայի մամուլի ներկայացուցիչների ժողովը բանաձև կայացրեց, որի մէջ ասված է, թէ կլանները իրանց ինքնահեծան գործողութիւններով սպառնում են սահմանադրութեան։

—

Կ. Պօլիս.—Աբդիւլ-Համիդը խնդրում է Բ. Դռնից թոյլտուութիւն՝ մեկնելու Բէյլէր-բէյ պալատից՝ իր զաւակներին այցելելու համար։

ՊՈՒԱՆԿԱՐԷԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

6 յունվարի

Պարիզ.—(Ճեպընթաց)։ Հանրապետութեան պրեզիդենտ ընտրվեց Պուանկարէն 483 ձայնով։ Պամսը ստացաւ 296 ձայն։

—

Վէրսալ.—Երբ կրկնաքուէարկութիւնից յետոյ յայտարարվեց Պուանկարէի ընտրութեան մասին, լսվեց կենտրոնի, աջակողմեան և շատ ձախակողմեան աթոռներից բուռն ծափահարութիւն։ Պուանկարէն, շրջապատված մինիստրներից, ազգային ժողովի նախագահի առանձնասենեակում լսեց պաշտօնական արձանագրութիւնը։ Յետոյ Դիւբօստը ողջունեց նոր պրեզիդենտին, որ կանգնած լինելով կուսակցութիւններից բարձր, հանդիսանում է պետութեան գերագոյն գլուխ և սահմանադրութեան բարեխիղճ սպասաւոր։ Պուանկարէն, զգացված, շնորհակալութիւն յայտնեց և ասաց, որ լինելու է միշտ անաչառ դատաւոր։ Բրիանը մինիստրների խորհրդի կողմից շնորհաւորեց Պուանկարէին և մատնանշեց, որ ազգային ժողովի ձայնատուութեամբ սանկցիա ստացաւ կաբինետի քաղաքականութիւնը։ Պուանկարէն ներկայացրեց խնդրագիր մինիստրների խորհրդի նախագահի պաշտօնից հրաժարվելու մասին, յետոյ հեռացաւ Վէրսալից և բազմամարդ ամբոխի ովասիոններով մեկնեց Պարիզ երկաթուղով։ Կայարանից մինիստրների ուղեկցութեամբ նա աւտոմոբիլով դիմեց Ելիսեան պալատ։ Ամբողջ ճանապարհին բազմամարդ ամբոխը խանդավառութեամբ ողջունում էր պրեզիդենտին։

Պուանկարէն ընդունվեց պալատում Ֆալիէրից, որ շնորհաւորեց իր կողմից։ Երկուսն էլ զգացված գրկախառնվեցին։ Յետոյ Պուանկարէն վերադարձաւ իր մասնաւոր բնակարանը։

Պարիզի թաղերի մեծ մասում ցնծագին ցոյցեր են ընտրութեան առիթով։ Պուանկարէի բնակարանի առաջ ամբոխը ողջունեց նրան բացագանչութիւններով։

(Ճեպընթաց) Մինիստրների խորհուրդը հրաժարական տուեց։

Մամուլը ողջունում է Պուանկարէի ընտրութիւնն, որպիսին ամբողջովին համապատասխան է ազգի ցանկութիւններին ու յոյսերին։ Լրագիրների մեծ մասը ընդգծում է, որ Պուանկարէն ընտրվեց հանրապետական մեծամասնութիւնից, որ նրա ընտրութիւնը կամրապնդէ հանրապետական ռէժիմը, կը բարձրացնէ ազգային գիտակցութիւնը, կաւելացնէ Ֆրանսիայի արտաքին պրէստիժը։ Կլէմանսօյի և Կոմբի օրգանները հպատակվում են ազգային ժողովի վճռին։ Սօցիալիստները ցնծում են Պամսի պարտութիւնից, որ հակառակորդ է ընտրութիւնների համեմատական սիստեմին։

—

Լոնդոն.—Մամուլը միաբերան ողջունում է Պուանկարէի ընտրութիւնը իբրև ամենաուժեղ և ամենաազդեցիկ պրեզիդենտի Գամբէտտայից յետոյ և իբրև Անգլիայի և եռապետական համաձայնութեան բարեկամի։

—

Պարիզ.—Ֆալիէրը ընդունեց Դիւբօսին և Դէշանէլին, յետոյ Բրիանին և առաջարկեց վերջինիս կաբինէտ կազմել։

Պուանկարէն շատ շնորհաւորական հեռագիրներ ստացաւ, որոնց թւում Թագաւոր Կայսրից, սպանական և բուլգարական թագաւորներից, բալկանեան պետութիւնների լիազօրներից, հաշտութեան վեհաժողովից, ստատս-սեկրետար Կոկօվցեվից և հօֆմէյստեր Սազօնովից։

ՌԱՅՄՈՆԴ ՊՈՒԱՆԿԱՐԷ

Ֆրանսիական հանրապետութեան նորընտիր նախագահ Ռայմոնդ Պուանկարէի մասին անհրաժեշտ ենք համարում տալ կենսագրական տեղեկութիւններ։

Պուանկարէն այն խոշոր պետական գործիչներից է, որ իբրև պետութեան գլուխ՝ տարբերվելու է իր նախորդներից նրանով, որ կատարելու է աւելի ներգործական դեր Ֆրանսիայի ներքին և արտաքին քաղաքականութեան մէջ։

—

Պուանկարէն պաշտօնական երեք շքազգեստ ունի՝ կանաչ, սև և մոխրագոյն, որոնցից ամեն մէկը այլ վարչութեան շոր է և առանձին նշանակութիւն ունի։

Առաջին մունդիրը ֆրանսիական ակադեմիայի շքազգեստն է, որ Ֆրանսիայում կրում են միայն 40 մարդ, 40 «անմահներ»։ Այս կանաչ շքազգեստը հին ձևի հագուստ է, կրծքին արծաթեայ ծաղիկներով, շլինքին կպած բարձր օձիքով և ֆրակի փէշերով։

Այս հագուստի հետ կողքից կախված է հին տեսակի մի սուր և գլխին եռանկիւնի գդակ։

Երկրորդ շքազգեստը շատ շքեղ է, սև մահուդից և ամբողջովին զարդարված ոսկէ թելերով. սպիտակ ժիլէտի վրայից կապած է պատուաւոր լէգէօնի ժապաւէնը։ Սա մինիստրների կաբինէտի նախագահի շքազգեստն է։

Երրորդը օֆիցէրական շոր է կանաչագոյն կտորից և կարմիր ուսագիրներով։ Սա զինուորական շքազգեստն է։

Փառաւոր ազգային հանդէսներին մասնակցելու համար երբեմն Պուանկարէն հագնում է պահեստի կապիտանի այս տուժուրկան, որ շատ սիրում են ֆրանսիացիք։ Յայտնի է, որ զօրքը Պուանկարէի հայրենիքում ամբողջ Ֆրանսիան է, իսկ Ֆրանսիան նրանց համար ամեն բան է, կեանք է, ուրախութիւն է, բաղդաւորութիւն է։ Ֆրանսիական հասարակապետութեան նախագահից յետոյ, այս առաջին մարդը իրաւաբան է կրթութեամբ և մասնագիտութեամբ փաստաբան։

Սակայն Պուանկարէն առաջնակարգ տեղերից մէկը գրաւեց պարլամենտում, իբրև ֆինանսիստ, տնտեսագէտ, բարձրագոյն կրթութեան բարենորոգումներով հաչակվեց և Ֆրանսիական ակադեմիայի անդամ դարձաւ գրականութեան, թատրոնի, գեղարուեստի և երաժշտութեան մասին գրած տաղանդաւոր և փառահեղ գրքերով։

Պարիզի առաջնակարգ փաստաբաններից Անրի Կուլոնը Պուանկարէին անուանում է ժամանակակից ամենաբարդ և ամենակատարեալ մարդկանցից մէկը։

Կենսագրական փաստերը ապացուցանում են, որ Պուանկարէն շատ եռանդուն, բազմակողմանի և բովանդակալից կեանք է ունեցել։ Պուանկարէն այժմ 52 տարեկան է, իսկ 22 տարի առաջ նա արդէն մի անգամ մինիստրութիւն էր ստացել։ Նա ծնվել է Լօտարինգիայում, երբ այս գաւառը դեռ Ֆրանսիային էր պատկանում։

Նա ծագում է հարուստ քաղաքացու ընտանիքից, որ բաղդաւոր է իր նշանաւոր անդամներով։

Մինիստրների կաբինէտի նախագահի հօրեղբօրորդին, որ մի քանի ամիս առաջ վախճանվեց, մաթեմատիկայի պրօֆէսոր Անրի Պուանկարէն, նոյնպէս ակադեմիայի անդամ էր։ Նրա հօրեղբայրը, երրորդ Պուանկարէն, նոյնպէս պրօֆէսոր էր բժշկական բաժնում, իսկ նրա մեծ եղբայրը ուսումնարանական շրջանի գլխաւոր էր և այսօր լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ նշանաւոր պաշտօն ունի։ Պուանկարէի կենսագիր Կուլոնի խօսքերով՝ նրանք բոլորը իսկական լօտարինգացիք են, լուրջ, սառն, աշխատասէր, հաստատակամ և համբերող։

Ռայմոնդ Պուանկարէն էլ շատ երիտասարդ հասակից իւրացրեց այս յատկութիւնները։ Նանսիի համալսարանը աւարտելուց յետոյ Պուանկարէն գնաց Պարիզ, գրվեց փաստաբանների շարքում և սկսեց աշխատակցել լրագիրներին՝ դատաստանական տեղեկատւութեան բաժնում։

Մի պատահական դէպք Պուանկարէի ապագայ կեանքը փոխեց։ Նրա ազգականներից մէկը երկրագործութեան մինիստր նշանակվեց, և երիտասարդ Ռայմոնդը դարձաւ ուղղակի մինիստրի դիւանի կառավարիչ 10,000 ֆրանկ ռոճիկով։ Պուանկարէն շատ շուտով ընտելացաւ իր պաշտօնին, և նրա բազմակողմանի ընդունակութիւնները արտայայտվեցին այնպէս, որ նա դարձաւ մինիստրի աջ ձեռքը։ Պաշտօնական ծառայութեան շնորհիւ՝ նա ծանօթացաւ Բուրբոնեան պալատի հետ և մօտիկ շփումներ ունեցաւ պարլամենտական գլխաւոր գործիչների հետ։ Երբ Լօտարինգիան ընկաւ Գերմանիայի ձեռքը, Պուանկարէի ծնողները թողեցին հայրենիքը և վերաբնակվեցին Ֆրանսիայի արևելեան դեպարտամենտներից մէկում։ Մայրաքաղաքից շուտ-շուտ գալիս էր նրանց մօտ երիտասարդ որդին։ Այս գաւառում նա շուտով յայտնի դարձաւ և ընտրվեց նահանգական խորհրդի անդամ։

Երկու տարուց յետոյ նա արդէն պատգամաւորների ժողովի անդամ էր ընտրված՝ նոյն նահանգի կողմից, երբ միայն 26 տարեկան էր։ Առաջին տարիներում Պուանկարէն իբրև պարլամենտի անդամ արտաքուստ աչքի չէր ընկնում, բայց նա շատ արդիւնաւէտ գործունէութիւն էր ցոյց տալիս պարլամենտական մասնաժողովների աշխատանքների ժամանակ։ Բոլոր լուրջ մասնաժողովների մէջ պալատը համարեա միշտ ընտրում էր Պուանկարէին։

Չորս տարվայ օրէնսդրական և պաշտօնական գործունէութիւնը տուեց նրան պարլամենտական գործչի պատրաստականութիւն և փորձառութիւն։

Շատ անգամ նա ամբիոն էր բարձրանում իբրև զեկուցանող, և միշտ պալատը դէպի Պուանկարէն ուշադիր և հաւատով էր վերաբերվում։

Պուանկարէն յայտնի եղաւ և իբրև ճարտասան, իբրև հռետոր։ («Р. В.»)

(Վերջը միւս անգամ)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՈՆԴԱԿԸ

—

ԳԷՈՐԳ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ և անհասանելի կամօքն Աստուծոյ Եպիսկոպոսապետ եւ Կաթուղիկոս Ամենայն Հայոց ծայրագոյն Պատրիարք Համազգական Նախամեծար Աթոռոյ Արարատեան Առաքելական Մայր եկեղեցւոյ սրբոյ կաթուղիկէ Էջմիածնի։

Գերապատիւ ժամանակաւոր կառավարչի թեմին Տփխեաց տէր Եփրեմ եպիսկոպոսի հարազատ Մայր Աթոռոյս օրհնութեամբ յայտ առնեմք.

Ցառաջիկայ 1913 ամի լրանայ 300 ամ Թագաւորութեան Տանն Ռոմանովաց, և որպէս յայտնի է Գերապատուութեան Ձերում ամենայն հպատակք երկրի առանձին իմն եռանդեամբ կամին ըստ ամենայնի շքեղութեամբ տօնել զմեծ տօնն։ Մեծ հաւատած հայկազեան ցեղիս առձա դար մի ընդ հովանեաւ Մեծազօր Գահակալաց շառաւղաց Տանն Ռոմանովեան կեան անդորրութեամբ, վայելելով զամենատեսակ բարիս համահաւասար ընդ այլ ազինս հպատակս Ռուսաստանի։ Որպէս արտայայտութիւն երախտագիտութեան մերազնէից, պատուիրեմք շրջաբերական գրութեամբ յանձնաբարել նախ՝ ի 20 փետրվարի 1913 ամի կատարել հանդիսաւոր հոգեհանգիստ վասն յիշատակացն Թագաւորաց և Կայսերաց Տանն Ռոմանովեան, ի 21 փետրվարի զկնի պատարագի հանդիսաւոր գոհացողական մաղթանս վասն արեւշատութեան Օգոստափառ Կայսեր, Կայսրուհեաց, Ժառանգի և ամբողջ Թագաւորական Տանն ներկայութեամբ ամբողջ դասի հոգեւորականաց լրութեամբ կազմից դպրոցաց, հոգաբարձուաց, ուսուցչաց, աշակերտաց և աշակերտուհեաց։ Երկրորդ՝ կազմել զդպրոցական հանդէսս և տալ արձակել զխաական դպրոցս և Ներսիսեան դպրանոցն երեքօրեայ ժամանակի, այն է ի 20-էն փետրվարի ց 23 նոյն ամսոյ։

Ողջ լերուք, զօրացեալ ի Տէր և օրհնեալ ի մէնջ։ Ամեն։

ԳԷՈՐԳ Ե. ԿԱԹ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ի 28 դեկտ. 1912 ամի
Ըստ տոմարի ՌՅԿԲ.
Ի հայրապետութեան մերում Ա. ամի
յԱրարատեան Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի
Ի Վաղարշապատ Թ. 1859

—

Եփրեմ եպիսկոպոսը արդէն յատուկ շրջաբերականով պատուիրագրել է Կոնդակի հրամանի իմաստով գործակալներին և դպրոցական հաստատութիւններին։

ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—

Թիֆլիսի խուզարկու բաժանմունքի պետ Գավրէևը դեռ մի քանի ժամանակ առաջ տեղեկութիւններ էր ստացել հաստատ աղբիւրներից, թէ մի խումբ աւազակներ պատրաստվում են գալ Թիֆլիս՝ պօստի վրա զինված յարձակում գործելու նպատակով։

Այդ առիթով Գավրէևը կարգադրել էր ոստիկանապետի առաջարկութեամբ ամենուրեք դնել գաղտնի ոստիկաններ, մանաւանդ հսկողութիւնը մեծ ծաւալով նշանակել կայարանի մօտերը։

Եւ ահա յունվարի 8-ին ոստիկանները սկսեցին հետևել երկու օր առաջ արդէն քաղաք եկած յիշեալ աւազակներին։

Ցերեկվայ ժամը 12 և 15 ր. Արքունական թատրոնի մօտ կանգնած գաղտնի ոստիկանական պաշտօնեաները նկատեցին, որ աւազակները գեղեցիկ հագնված՝ մօտենում են Կոզէտսկի կորպուսին։ Իրանք աւազակները հոտառութեամբ զգացին գաղտնի ոստիկանների հետապնդումը և ներկայութիւնը։ Եւ նրանք հանելով մաուզեր ատրճանակները սկսեցին կրակել ոստիկանների վրա, որոնք չուշացան պատասխանել։ Սկսվեց կատաղի գնդակաձգութիւն, որ իրարանցում ձգեց շրջակայքում։ Տրված ազդանշանով դէպքի տեղում շուտով ժողովվեց համարեա բոլոր ոստիկանութիւնը։ Էլեքտրաքարշը կանգ առաւ, իսկ զբօսնող հասարակութիւնը սարսափահար շտապեց ցրվել։

Երկուստեք արձակվեցին մօտ 200 գնդակ։ Հետևանքը այն եղաւ, որ սպանվեցին աւազակներից երկու գլխաւորները՝ Զալիկօ Սիմօնիշվիլի և Կալանտարաշվիլի, երկուսն էլ արտաքինով գեղեցիկ երիտասարդներ և ճաշակով հագնված։ Նրանցից իւրաքանչիւրի մօտ գտնվեց երկ-երկու ատրճանակ՝ երկուական փամփուշտակալով։ Սպանվածների ընկերները կարողացան փախչել։ Սպանվածների դիակները ընկած մնացին Վօէննայա փողոցի ծայրին մինչև դատախազի և իշխանութիւնների գալը։ Վերջինների թւումն էին նահանգապետը ոստիկանապետը։ Դէպքի տեղը շտապեց նաև մի վաշտ զինուոր՝ կօմենդանտական վարչութիւնից։

Եւ միայն բարեբաղդութիւն պէտք է համարել, որ այդ դէպքը չունեցաւ ծանր կորուստներ ի նկատի ունենալով այդ պահին սովորաբար Գօլովինսկի պրօսպէկտում զբօսնող մեծ քանակութեամբ անցորդներին։

Ոստիկանութեան կողմից վիրաւորված է մի քաղաքապահ, նաև մի կառապան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Այս տարի դարձեալ Քրիստոսի Ծննդեան հանդէսը կատարվեց Վանքի աւագ եկեղեցու բակում, ուր պատրաստված էր յորդանանը։ Առաւօտեան վաղ ոստիկանական պաշտօնեաները կանգնել էին եկեղեցու բակում, նրա դռների մօտ՝ կարգապահութիւն պահելու այն բազմահազար ամբոխի մէջ, որ սովորաբար լինում է այդպիսի ժողովրդական շքեղ հանդէսների ժամանակ։ Պէտք է նկատենք, որ Ջրօրհնէքի հանդէսը աւելի շուք և հոյակապութիւն է ստացել առաջներում, երբ յորդանանը շինված էր լինում Կուր գետի ափին։ Թէ անցեալ և թէ այս տարի այդ չէ լինում քաղ. վարչութեան թերի վերաբերմունքի պատճառով, չը նայած որ Եփրեմ եպիսկոպոսը նախօրօք դիմել էր այդ մասին վարչութեանը, որը սակայն խոստացել է եկող տարի անպայման հայոց յորդանանը կառուցանել տալ Կուր գետի ափին։ Եկեղեցում պատարագիչն էր այդ օրը Եփրեմ եպիսկոպոս։ Եկեղեցին ու բակը շուտով լցվեցին ժողովրդի անհամար բազմութեամբ։ Պատարագն աւարտվելուց յետոյ հանդիսաւոր թափօրը դուրս եկաւ եկեղեցուց և մօտեցաւ յորդանանին, որի շուրջը կանգնել էին Թիֆլիսի համքարների մի մասը իրանց դրօշակներով։ Ժամը 12 ից մի քանի րօպէ անց՝ պատշաճ գեղեցիկ շարականների երգեցողութեամբ Եփրեմ սրբազան միւռոնը ածեց Ջուրը։ Խաչեղբօր պաշտօնը կատարում էր բժ. Ար. Հայրապետեանը, որ Թիֆլիսում հաստատվել է Կարսից։ Ջուրը օրհնելուց յետոյ հոգևորականութիւնը կրկին եկեղեցի մտաւ, բայց խուռն ամբոխը դրոհ տուեց ձեռք բերելու օրհնված ջուրը... Բարեբաղդաբար ոչ մի դժբաղդ դէպք ամբողջ հանդէսի ժամանակ տեղի չունեցաւ։

◆ Ջրօրհնէքի արարողութիւնից յետոյ Եփրեմ սրբազանը բարձրացաւ առաջնորդարան Յուսիկ և Բենիկ վարդապետների հետ։ Այստեղ սրբազանը առանձին դահլիճում ընդունեց և հիւրասիրեց շնորհաւորելու եկածներին։ Այսպէս, օրինակ, շնորհաւորեցին Թիֆլիսի քաղ. վարչութեան անդամներ Մ. Աթաբեգեան և իշխան Ն. Ե. Արղութեան-Երկայնաբազուկ՝ գլուխ ունենալով քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեանին, Թիֆլիսի համքարները, մէյդանների աւագ Բ. Առաքելեան, կօյսերը՝ մայրապետի առաջնորդութեամբ և մի քանի խմբագրութիւնների ներկայացուցիչներ և շատ քաղաքացիներ։

◆ Յունվարի 6-ին զինուորական տաճարում պատարագ մատուցեց Վրաստանի էկզարխ Ինոկէնտի արքեպիսկոպոսը, որին ներկայ էին կոմսուհի Ե. Ա. Վօրոնցօվա-Դաշկօվան, փոխարքայի երկու օգնականները, գեներալիտետը և զինուորական ու քաղաքացիական հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչներ։ Ժամը 11-ի մօտերը Սիօնի մայր տաճարից զինուորական տաճարը եկաւ եկեղեցական թափօրը քաղաքի բոլոր ուղղափառ հոգևորական դասի մասնակցութեամբ։ Այստեղից երկու թափօրները հրակայական երթով դիմեցին դէպի յորդանանը՝ Կուր գետի ափին, անցնելով Գօլօվինսկի պրօսպէկտով և Վերայի զառիվայրով։ Յորդանանի շուրջը գլուխների ծով էր զինուորամասերի հետ միասին։ Խաչը ջուրը գցելուց յետոյ, որի ժամանակ պարպվեցին թնդանօթները, եկեղեցական մեծ թափօրը էկզարխի առաջնորդութեամբ վերադարձաւ նոյն կարգով։

◆ Էջմիածնից մեզ տեղեկացնում են, որ Ատրպատականի հայերի առաջնորդի պաշտօնում նշանակվել է Ներսէս վարդ. Մելիք-Թանգեանը։ Սրա փոխարէն վանական կառավարութեան նախագահ նշանակվել է Մուշէ վարդ.։ «Արարատի» խմբագրի պաշտօնում հաստատվել է Ներսէս վարդ. Տէր-Միքայէլեանը՝ աջակցութեամբ ճեմարանի ուսուցիչներ Ալթունեանի և Գ. Էգիլեանի։

◆ Ստացել ենք բժշկապետ Յ. Գասպարեանից, անցեալ տարիների նման, 100 րուբլի՝ «Մշակի» 10 օրինակ ուղարկելու ուսանողական և դպրոցական հիմնարկութիւններին։ Նոյն նպատակով ստացել ենք բժշկապետից նաև 20 րուբլի՝ յանձնելու «Արօրի» խմբագրութեան։

◆ Ստացանք Արմաւիրից՝ Զ.-բէկ Բալուղեանից 10 ր., «Մշակի» մի օրինակ նուիրելու որևէ գիւղի։ Յիշեալ օրինակը յատկացրինք Վարդանլի գիւղի հասարակութեան։

◆ Փետրվարի վերջերին կամ մարտի սկիզբներում սենատոր Վատացիի նախագահութեամբ և առանձին մասնագէտների մասնակցութեամբ կայանալու է խորհրդակցութիւն Կովկասի ազգաբնակութեանը անմիջական ագրօնոմիական օգնութիւն հասցնելու մասին։

◆ Վաղը, հինգշաբթի, յունվարի 10-ին, տեղի կունենայ Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական Ընկերութեան նիստը Ներսիսեան դպրոցի հին շէնքութեան մէջ, որտեղ գտնվում են Ընկերութեանը գրասենեակը և պահեստը։ Նիստը նուիրված կը լինի գիւղատնտեսական կրթութեան և հրահանգչական գործունէութեան խնդիրների քննութեան և կը կարդացվեն չորս զեկուցումներ։

◆ Թիֆլիսի դատ. պալատը մի քանի օրվայ քննութիւնից յետոյ մեղաւոր ճանաչեց Կրասնովոդսկի և Ասխաբադի մէջ պօստային վագօնից 469,500 րուբլի յափշտակելու մէջ բոլոր 7 մեղադրվողներին և դատապարտեց բոլոր իրաւունքներից զրկման և 4 տարով բանտարկութեան իւրաքանչիւրին, հաշւած նախնական բանտարկութիւնը։ Քաղաքացիական պահանջին՝ 469,500 ր. գումարը պահանջելու բոլոր դատապարտվածներից՝ դատարանը նոյնպէս բաւարարութիւն տուեց։ Գլխաւոր մեղադրվողներ Նիկօլայ Իվանով, Գրիգօլիա, Տօպուրիա և Խավասի դատապարտվեցին 4 տարով տաժանակիր աշխատանքների։

◆ Ստացված է յօգուտ չքաւորների Վանիա և Վիտիա Մնացականեաններից և Վահան, Արամ ու Մարգուշ Խօջամիրեաններից 5 րուբլի, փոխարէն տօնածառ սարքելու։

◆ Մեզ խնդրում են տեղեկացնել, որ Պետերբուրգի բարձրագոյն գիւղատնտեսական կուրսերի էքսկուրսիան Թիֆլիսից մեկնում է յունվարի 12-ի երեկոյեան 11 ժամ 38 րօպէին։ Տեղեկութիւնների համար դիմել ուսանող Սմբատ Երկանեանին՝ Циціановская ул. № 9.

◆ Թիֆլիսում քութէշ հիւանդութիւնը շարունակում է բազմաթիւ երեխաների վարակել։

◆ Յունվարի 11-ին Ջավախովը յօգուտ Վրաց Ազգագրական Ընկերութեան կարդալու է դասախօսութիւն Վրաց Ազնուականների թատրոնում «Հին վրացական գեղարուեստի պատմութիւնը» թեմայով։

◆ Յունվարի կէսերին յայտնի դասախօս Ժաբօտինսկին դասախօսութիւն է կարդալու Արտիստիկ Ընկ. թատրոնում ազգային հարցի մասին։

◆ Յայտնի դասախօս պրօֆ. Գրեդէսկուլը Բագուից մեկնում է Նոր-Նախիջևան՝ կարդալու այնտեղ իր դասախօսութիւնները գրական-գեղարուեստական խմբակի հրաւէրով։

◆ Ղարաքիլիսայից մեզ տեղեկացնում են այնտեղի դպրոցի ուսուցիչների անախանձելի դրութեան մասին—ռոճիկները հոգաբարձութիւնից չը ստանալու պատճառով։ Նոյնիսկ ուսուցիչներից մինը տկար է, բայց հոգաբարձութիւնը միջոց չէ տալիս նրան բժշկվելու։ Ցանկալի էր ժամ առաջ վերջ տալ այդ աննախանձելի կացութեան։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳԵՂԱՐՎ., ԳՐԱԿ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Հայոց Թատրոն

Մի տեսակ զուգադիպութիւն ենք նկատում Շիլլէրի «Աւազակներ» ողբերգութիւնը այս Նոր-Տարվայ սկզբի օրերում ներկայացնելու առիթով, որովհետև հայ դրամատիկ խմբի այս տարվայ այդ առաջին ներկայացումով հնչեցին մարդկութեան բարձր իդէալների քարոզիչ, մարդասիրութիւն, սէր ու լոյս, արդարութիւն ու ճշմարտութիւն վարդապետող մեծ բանաստեղծի պատգամները...

Այդ հոյակապ ողբերգութիւնը խաղալու համար հայ դերասանական խումբը յունվ. 7-ին դերերը բաժանել էր իր արդի ուժերի կարողութեամբ։ Կենտրօնականները ստանձնել էին՝ Կարլոս (Աբէլեան), Ֆրանց (Արմէնեան), Մաքսիմիլեան կոմս (Յարութիւնեան), Ամալիա (տ. Դուրեան-Արմէնեան)։

Աբէլեան—ինքնին քաջ յայտնի տաղանդաւոր և ստեղծագործող արտիստ—իր դերը կատարեց վարպետօրէն։ Իր վերցրած դերի բովանդակ դժուարութիւնը ընկճվում էր յարգելի դերասանի կարող ձիրքի հանդէպ։ Եւ այդպիսով Կարլոսի հոգեկան փոթորկալի կեանքը իր հարազատ արտայայտութիւնն էր գտնում Աբէլեանի սահուն խաղով։ Սակայն չենք կարող չը մատնանշել, որ Կարլոսի դերը աւելի երիտասարդ արտիստի՝ մտածող ու շնորհալի ազդու ու համակերպ խաղին է յատուկ։

Ֆրանցը «Աւազակների» մէջ կրկնակի Եագօ է արդարև։ Բացասականութեան հրէշաւոր մարմնացումը նրա մէջ է խմորված, սկզբից մինչև վերջ նենգութեամբ ու չարութեամբ։ Ապա ուրեմն այդ բարդ տիպի արտայայտող դերասանը պէտք է համապատասխանեցնէ իր խաղը էութեան հետ։ Արմէնեան անշուշտ լաւ ուսումնասիրած է Ֆրանցը և քանիցս խաղացած, հանդէս եկաւ նրանում օրինակելի վստահութեամբ ու անբռնազբօսիկ կերպով։ Բայց նրա Ֆրանցը տուժեց յարգելի Արմէնեանի խաղի շտապ թափից և շարժումների ճկունութիւնից։ Մինչդեռ հարկաւոր տեղերում ժեստերը պատ առողջութեան հետ պէտք է տեղի տային չափաւոր դիկցիային և ծանրակշիռ մենախօսութեան, երբև ճիշդ արտացոլում Ֆրանցի ներքին սև աշխարհի... Ընդհանուր տպաւորութեամբ Արմէնեանի խաղը ջերմ ընդունելութիւն գտաւ թատրոնականներից։

Լաւ էին տիկ. Արմէնեան և պ. Յարութիւնեան։ Երկուսի խաղում կար մտածված ներդաշնակութիւն, իւրաքանչիւրը իր դերի նկատմամբ։

Թողած փորձված Ալիխանեանին և Լաքային, մենք ուրախութեամբ արձանագրում ենք ներկայ դերասանական կազմի երիտասարդ ուժերի առաջադիմութիւնը՝ Տէր Առաքելեանի, Բերոյեանի և Ղազարեանի, որոնք ամեն անգամ բարեխղճօրէն կատարելով իրանց պաշտօնը անփոխարինելի են իւրաքանչիւրը իր ամպլուայի դե-

բերում։ Տէր-Առաքելեան շատ լաւ տարաւ Շպիգելբերգի դերը։ Բերոյեանը համարձակ Շվայցեր էր։ Իսկ Ղազարեանին առանձնապէս աջողվում է Դանիէլի նման ծերունիների դերեր կատարելը։

Դեկորացիաները գեղեցիկ էին։ Թատրօնը համարեա լի էր, բայց մեծամասնութիւնը աշակերտ-աշակերտուհիներ էին։

Մնաց ասել, որ Ֆրանցի դէմքը այնքան էլ ազեղ չէր, ինչպէս այդ պահանջում է պիէսը։ Եռ.

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Մեր հայրենակից յայտնի ջութակահար Պետերբուրգի Կայսերական Կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր Յովհաննէս Նալբանդեանը վերջին ժամանակներս մեծ աջողութեամբ արտասահմանեան գերմանական մեծ քաղաքներում համերգներ էր տուել և Բերլինի, Կեօլնի, Բոննի, Ֆրանկֆուրտի և այլ լրագիրների վկայութեամբ՝ նա ժամանակակից նշանաւոր ջութակահարների շարքում յատուկ տեղ է գրաւել իր պայծառ առանձնայատկութեամբ. Նրա նուագը տաք, զգայուն և բանաստեղծական է. Նրա քաղցրահնչիւն խոշոր տոնը և աչքի ընկնող տեխնիկան զմայլեցուցիչ տպաւորութիւն են թողնում նրա ունկնդիրների վրա։ Այժմ Յ. Նալբանդեանը Թիֆլիսումն է և կիրակի, ամսիս 13-ին, Արտիստական Թատրօնի համերգային դահլիճում կը տայ մի համերգ։ Հաւատացած ենք, որ Թիֆլիսի հայ հասարակութիւնը եւս չի զլանայ օգտվել նրա կարճատև այցելութիւնից՝ բարձր գեղագիտական հաճոյք ստանալու համար։

— Շուտով հայ հասարակութիւնը տօնելու է իր բեմական բեղմնաւոր գործչի՝ տաղանդաւոր կոմիկ Տէր-Դաւթեանի յօբելեանը։

ԳՐԱԿԱՆ ԳԵՂԱԳԻՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆՈՒՄ

Յունվարի 4-ին Գրական Գեղագիտ. Սալօնի հերթական jour fixe ը նուիրվեց «Աղբիւրի» 30-ամեակի առիթով նրա աշխատակիցների յիշատակին ու պատւին։

Ժամը 6-ից սկսվեց երեխաների համար կարարէ-բերկրանք, ըստ որում դահլիճը լցրած երկսեռ հայ և օտարազգի (մի քանի հոգի) երեխաները ազգային տարազներով երգեցին, պարեցին, արտասանեցին ոտանաւորներ հայերէն, ռուսերէն և այլն։

Պատգամաւորութիւն վրացի երեխաների՝ գուրիական, վրացական զգեստներով. վրաց «Նակադուլի» մանկական ամսաթերթի խմբագիր իշխ. Նակաշիձէի հետ, որը ռուսերէն լեզուով ծանօթացրեց բազմացեղ երեխաներին «Աղբիւրի» հետ և ղեկավարեց նրանց խաղերին ու զուարճութիւններին։

Ժամը 10-ի մօտերը բոլորեքեան ստանալով մրգեղէն ցրվեցին իրանց տները շատ ուրախ տրամադրութեամբ։

Ապա ժամը 10-ից անց սկսվեց կաբարէկշտամբանքը հասակաւորների ներկայութեամբ, որովհետև «Աղբիւրի» հիմնադիր Տ. Նազարեան յայտարարել էր թէ «Աղբիւրի շուրջը տեղի ունենալիք խօսք ու զրոյցի մէջ ոչ մի ուղերձ չը պէտք է ընդունվի։ Իսկապէս, խօսել ցանկացողները գտնվում էին դժուարին կացութեան մէջ։

Սակայն հերթով բոլոր խօսողներն էլ հակառակ խմաստով նախատեցին ու պարսաւեցին Տ. Նազարեանին այն անհասկանալի եռանդի, սիրոյ ու խնկութեան համար, որ ամբողջ 30 տարիներում առանց ընկճվելու, առանց յոգնելու, առանց յաղթահարվելու նիւթական դժուարութիւններից, առանց յոյսը կորցնելու հոսեցնում է իր սիրած «Աղբիւրը» և նրանով հայ մանկանց սրտերում սերմանում բարիի և ազնիւի, գեղեցկի ու արդարութեան սերմերը։

Այսպէս խօսեցին բժշկ. Բ. Նաւասարդեան, Ալէքսանդր Քալանթար, բժիշկ Աւետիք Բաբայեան, ուսանող Հախումեան (ռուսերէն և յետոյ Ղարաբաղի բարբառով), Բենիկ վարդապետ, Ա. Եզեկեան, Յար. Թումանեան, Ատրպետ, Տէր-Աբրահամեան, Մ. Զմշկեան, Սօլովեան, որ փակեց հանդէսը։

Բոլորեքեան շեշտելով հանդերձ Տ. Նազարեանի վերև յիշված անխորտակելի կամքը իր բոլոր ձեռնարկութիւնների մէջ, միևնոյն ժամանակ յորդորեցին հայ հասարակութեան լայն չափերով տարածել «Աղբիւր» օգտակար մանկական հրատարակութիւնը։

Դափնեայ ծառերի մէջ խորասուզված էին Ղ. Աղայեանի մեծադիր պատկերը և Սօլովիեվ Նէսմելովինը ոսկէ շրջանակի մէջ։

Հանդէսի վերջում և խօսակցութիւններին ընդմիջումներին եղաւ գեղեցիկ համերգային բաժին։ Ե.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

6 յունվարի

ՏԻՐԱԺ

I փոխատու խաղարկու տոմսերի 500-ական րուբլիների

№№ սէրիա	№№ տոմս	№№ սէրիա	№№ տոմս	№№ սէրիա	№№ տոմս
4060	36	4273	16	18780	13
6027	23	3257	41	1771	30
12321	1	15202	18	8832	41
16186	45	17145	10	12189	41
18515	11	5964	21	12929	28
5554	9	10551	39	17297	2
3054	34	4803	2	16583	15
19872	22	454	33	17996	1
9861	8	14187	25	1279	43
6770	32	17652	2	2210	20
6643	25	4334	12	2616	11
12888	48	5833	34	7906	11
7434	13	16486	19	16348	14
8593	42	12869	17	1096	38
7919	36	526	27	4849	38
965	16	2742	42	15898	33
2859	38	8201	8	2369	12
4887	17	14264	31	2126	45
10636	9	19094	14	17933	40
13517	29	12688	38	18750	49
3811	41	17155	43	16985	33
6708	32	2155	35	19578	37
13864	16	13559	50	10610	36
9459	28	5055	29	6002	18
9822	38	7473	32	10934	45
15283	20	5886	14	2966	12
6951	24	16951	25	17604	44
15456	43	7830	19	6443	1
17072	43	17928	5	11846	45
10788	35	18781	18	14733	27
13197	7	5061	25	3927	18
18574	50	4804	14	12062	1
5934	14	1222	10	726	10
13517	26	12618	23	3765	40
13076	21	18207	35	3575	6
12023	48	11613	35	18992	15
17038	38	19578	8	5913	17
10517	7	12822	22	13620	50
18907	15	7224	47	8100	15
15301	13	9806	17	12854	13
9240	39	7451	40	18436	9
5527	25	3543	48	17428	26
11036	12	14183	25	3688	9
2327	8	131	2	5501	1
5865	3	5008	17	13852	40
19807	24	15433	12	2606	12
15983	21	2424	29	14575	17
15201	37	19661	21	17415	2
14129	26	11374	40	5033	15
9548	45	11644	18	11153	21
8657	20	8900	9	3387	10
3953	50	3536	34	2084	25
9679	46	17401	9	15345	38
2353	22	7414	6	2964	14
4893	43	2336	21	3828	46
1557	23	4978	47	14348	30
6489	5	3745	49	10467	18
3349	1	10179	49	1312	43
14000	49	12476	49	11425	35
9213	1	14716	50	12378	38
1884	41	6969	6	6698	33
4582	30	14664	37	2235	12
17367	45	8857	16	10825	3
17127	20	10169	12	15908	36
19518	26	16052	17	18406	21
12869	4	17485	31	1516	49
1926	9	14694	26	3787	34
13993	6	5167	2	5257	46
17931	46	4630	18	10802	39
19831	28	12086	28	18837	43
2434	15	3305	35	8321	25
2422	42	15534	30	18834	49
7906	30	11562	27	14726	11
4485	19	7330	39	16856	17
13413	45	8305	20	10795	37
15341	49	12608	10	11561	9
18229	42	18616	47	15421	33
6014	38	3928	30	5120	7
6982	31	12826	26	8151	18
341	50	7543	31	6891	50
9376	31	395	32	18671	9
1110	4	12155	36	3961	12
2000	43	6801	11	11111	3
15078	12	18005	31	16447	42
8048	7	14837	44	11118	33
9678	28	6320	35	4665	19
15283	35	17626	34.		

ՀԱՆԳԱՄ ՏՈՄՍԵՐ

2102, 8751, 9218, 19930, 3578, 4255, 15057, 14349, 5161, 14962, 15825, 6568, 19432, 7573, 7856, 5642, 7429, 11854, 6627, 15577, 18070, 2631, 1903, 6813, 5005, 8496, 13057, 13351, 6366, 13783, 12404, 19214, 6178, 18674, 10839, 9256, 3645, 12871, 1075, 18125, 15031, 16821, 6669, 1118, 13235, 15565, 3754, 14538, 1573, 16641 12797, 15559, 5254, 9175, 7557, 17621, 12849, 12290, 9901, 8040, 18256, 12086, 8970, 6427, 11961, 17183, 10522, 4273, 17541, 3384, 5326, 19186, 2237, 15121, 4596, 14262, 7143, 16431, 3193, 6914, 17733, 18240, 1131, 2418, 12244, 4997, 10680, 15097, 14923, 99, 1313, 2241, 18519, 9138, 18878, 19109, 12651, 15881, 13177, 18597, 10151, 12263, 6841, 6650, 12816, 12538, 18793, 7079, 8897, 18934, 8343, 10992, 16852, 14222, 1710, 3635, 16595, 16674, 9076, 18839, 9927, 19451, 6725, 2946, 317, 5862, 10704, 13503, 7551, 4675, 16051, 3377, 13573, 6518, 13605, 13023, 10826, 17738, 17531, 13297, 14464, 18086, 15641, 1296, 3606, 11941, 10139, 5970, 3568, 13401, 7219, 2281, 1412, 19242, 5729, 15933, 4995, 9566, 3821, 19128, 5175, 18507, 909, 9145, 19738, 13073, 2327, 19561, 15518, 6995, 8571, 5892, 13270, 4013, 10544, 8255, 14498, 9199, 3815, 3842, 14965, 19325, 11560, 14536, 9696, 3538, 2407, 13698, 9355, 17005, 12856, 18055, 18892, 2000, 9709, 13574, 4076, 11588, 18192, 14230, 16294, 7309, 10327, 11266, 6422, 13835, 9331, 19657, 19826, 3725, 651, 4670, 7944, 18750, 8045, 18591, 13499, 16602, 15702, 4639, 11236, 708, 12342, 1196, 18249, 1598, 14698, 16740, 3772, 8321, 17271, 19092, 2940, 12681, 18112, 16022, 17072, 12851, 330, 3534.

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ս. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Առեւտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող
Տ. Մ. ՓԻԼՕՑԵԱՆԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ
Թիֆլիս, Միխայէլեան պր. 24/4. Տէլէֆօն № 976.
Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն։
Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ։
Գործնական զբաղմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում։ Նիւթերն անցվում են բէլալ կեանքից։ Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանօնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն, արագագրութիւն (ամենավատ ձեռքի ուղղումն). բ.) ոչ-պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) Մեքենագրութիւն. 3) Դակտիլլօգրաֆիա (բեմինգտոն և ուր. և 4) Առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով։ Զբաղմունքները կատարվում են և զատ-զատ։ Ունկնդիրների թւի շատութեան պատճառով բացվում է երկրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտարաքաղաքացիների համար։ Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է։ Պարապմունքները սկսվեր յունվարի 15-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—12-ը և երեկ. 4—7-ը։ Ծրագիրը և կանօնները ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում։ Կուրսերը ֆիրմաներին յանձնարարում են հաշւապահներ, օգնականներ և առևտր. այլ ծառայողներ՝ կուրսերի ընթացաւարտներից և իրանց ընդունակութեամբ աչքի ընկնողներից։ (Ընթացիկ տարում կուրսերն ունեցել են 228 ունկնդիր, որոնցից 42 հոգի իգական սեռից)։
Կուրսերի հիմնադիր՝ առևտր. գիտութեան կանդիդատ՝ Տ. ՓԻԼՕՑԵԱՆ
(ա. օ.) 376. 0—22

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտարարում է, որ Ներսիսեան դպրոցի համար հարկաւոր է ԳԱՆՁԱՊԱՀ։ Տարեկան ռոճիկն է 800 րուբլի։ Գանձապահը ներկայացնելու է որպէս ապահովութիւն 6000 րուբլի գրաւական կամ կանխիկ դրամով և կամ տոկոսաբեր տոմսերով։ Ցանկացողները պէտք է ներկայացնեն խնդիրներ Հոգաբարձութեան անունով մինչև դեկտեմբերի 16 ը, որից յետոյ խնդիրներ ընդունելու ցանկը կը փակվի։
(հ.կ.կ.) 17. 4—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ
վաճառվում են.
ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ. «Ձեռնարկ տրամաբանութեան և հոգեբանութեան» 50 կ.
» «Մի ամիս Արևելքում» . 40 կ.
ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿԱՑՆԱԲԱՋՈՒԿ. «Մանկական պարտէզ», ձեռնարկ մայրերի և դաստիարակչուհիների համար նօտաներով և նկարներով . . 1 ր. 50 կ.
ԱՌԱՆՁԱՐ. «Վշտի ծիծաղը» 1 ր. —
ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ Գ. ՔԱՀ. «Հասն պատգամներ» . . — 50 կ.
ԲԱԲԱՅԵԱՆ ԲԺ. «Եկեղեցական առողջաբանութիւն» . — 50 կ.
ԲԱՀԱԹՐԵԱՆ. «Ուղեցոյց հայ ուսուցչի», ընդհանուր մեթօդիկա և առաջին տարվայ մշակութիւնը . . 1 ր. —
ԵԺ. «Լուսադէմին» . 1 ր. —
ԲԱՐԽՈՒԴԱՐԵԱՆ. «Մանկական խաղեր» . . . — 50 կ.
ԲԵՆԻԿ ՎԱՐԴ. «Ինչու հեռացանք», 1912 թ. կաթող. ընտր. առիթով — 50 կ.
» «Հայրապետական ընտրութիւն» — 30 կ
ԲՒԻՁԱՆԴԱՑԻ Ն. «Կորիւն վարդապետ և նորին թարգմանութիւնք» . . . 1 ր. 50 կ.
«Շիրակ» պատի օրացոյց 1913 թ. — 50 կ.
» ծոցի » » — 20 կ.
«Ցոյս» » » » — 20 կ.
Զմշկեան » » հայերէն — 20 կ.
» » » ռուսերէն — 20 կ.
» Տարեցոյց . . — 50 կ.
Դիմել՝ Тифлисъ, Центральной Книжной Торговлѣ. 13. 1 —1

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
Նիկ. Աբրահամեանի
հետեւեալ հրատարակութիւնները.
I
ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ
երկաթ., կօլօնիալ, բակալ. և բամբակէ ապրանքների (առաջին անգամն է, որ լոյս է տեսնում հայերէն լեզուով), գինն է 2 րուբ.։
II
Руководство торг. бухгалтеріи въ связи съ керосинозав. производствомъ (2 допол. и исправл. изд.) Ц. 2 р. 50 к.
III
Таблица вычисл. процентовъ отъ 1 до 360 дн. отъ 1/4 до 12% и на всѣ капиталы отъ 1 до 10,000 р. (2 изд.) Ц. 85 к.
IV
Журнальныя статьи для опредѣл. дебета и кредита. Ц. 75 к.
V
Общедоступная справочн. книжка для слушателей и слушательницъ бухгалтерск. курсовъ и занимающихся конторскими дѣлами. Ц. 30 к.
Հեղինակի մօտ՝ Бухг. курсы Н. В. Абраамяна, Николаевская 22 և գրավաճառանոցներում։
(ու.հ.կ.) 939. 20—11

Ատրպետի
ՀԱՅ ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐԻ ԵՒ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ԴՐԱՄՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ,
Նախնական ժամանակներից մինչեւ Տրդատ
115 դրամանկարով
Ծախվում է Թիֆլիսի հայ գրավաճ. մօտ
ԳԻՆՆ է 5 Ր
(ա.օ.) 997. 4—3

Զափահասների համար
ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ
Բժշկ. փէլշէր Ա. ԵՍԱՅԵԱՆԻ
1) «Գաղտնի հիւանդութիւնների բժշկարան» (վեներական և սիֆիլիս), բազմաթիւ խորհուրդներով, բէցէպտներով և նկարներով, գինը 50 կ.։
2) «Տրիպէր (սուսանակ) եւ նրա բժշկութիւնը», բէցէպտներով և մանրամասն խորհուրդներով ու նկարներով, գինն է 20 կոպ.։
3) «Տղամարդի սեռական կեանքը», շատ հետաքրքրական գիրք ամեն մի չափահասի համար, գինը 30 կ.։
4) «Կեղծ ձեռնաշարժ կամ մօղնի իւրկէն», չափազանց ծիծաղաշարժ վօդևիլ չափահասների համար, գինը 20 կ.։
Վաճառվում են Թիֆլիսում «Գուտտենբերգ» և միւս հայ գրախանութներում։ Հեղինակից պահանջողները (ձեռքբերման բոլոր 4 գիրքն էլ միասին) ճանապարհածախք չեն վճարում։ Գինը ուղարկել առաջուց մարկաներով։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Семеновская ул., № 9. А. Г. Есаянцу.
(օ. մ.) 975. 10—6

Открыта подписка на 1913 г.
на ежемѣс. популярно-медицинскій органъ
„ЖУРНАЛЪ-ЛЕЧЕБНИКЪ"
Журналъ посвященъ цѣлямъ самолеченія и какъ лечебникъ въ немъ будутъ указаны самые радикальные способы леченія всѣхъ болѣзней.
Редакція предоставляетъ Безплатно своимъ подписчикамъ медицинскіе совѣты, указываетъ желающимъ спеціальныя лечебницы, курорты, санаторіи и т. д.
Подписчикамъ будетъ выслана въ видѣ ПРЕМІИ первый выпускъ
Большого Домашняго
„ЛЕЧЕБНИКА"
который въ отдѣльной продажѣ стоитъ 1 р. и книга „Волосы".
Подписная цѣна съ пересылкою и преміями на годъ 1 руб. (можно выслать почт. марками въ заказ. письмѣ).
Подписка принимается въ главной конторѣ редакціи: С.-Петербургъ. Троицкая 6, кв. 16. Редакція „Журнала-Лечебника".
(չ. ու.) 923. 10—8

Պետերբուրգի Հոգեբնադրաբանական Ինստիտուտի Ш կուրսի ՈՒՍԱՆՈՂ
(Ներսիսեանաւարտ և նախկին ուսուցիչ)
ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ Է
ԴԱՍԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼ
հայոց դպրոցներում։ Հասցէն՝ Грибоѣдовская 27, кв. 5. Студенту.
(ա.օ.) 8. 2 2

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իմ մայրը սարսափելի կերպով տանջվում էր
Այս ծրի դեղատոմսը նրան բժշկեց։
Իմ մայրը խնդրել է ինձ յայտնել ի տեղեկութիւն ընդհանուրի այն փայլուն բուժման վերաբերեալ, որ նա ձեռք բերեց, շնորհիւ այն ձրի դեղատոմսի, որ կարել էր լրագիրներից։ Նա սարսափելի կերպով տառապում էր երկար ժամանակ։ Բժիշկները նրանում որոշել էին նէվրալգիա, նէֆրիտ և մի ամբողջ շարք հիւանդութիւններ։ Նա տանել չէր կարողանում իր գլխի ցաւերը, իսկ բոլոր դեղերը վատ ներգործութիւն էին անում նրա սրտի վրա։ Իր ցաւերի թեթևութիւնը նա զգաց այն ժամանակ, հէնց որ սկսեց գործածել վերոյիշեալ միջոցը։ Դեղատոմսը հետևեալն է. մտէք մօտակայ դեղատունը կամ դեղավաճառանոցը և խնդրէք 60 գրան Կէֆալդօլ-Ստօր՝ 12 տաբլէտկաների մէջ։ Երկու տաբլէտկա ընդունելուց՝ իսկոյն թեթևանում են ցաւերը, այնուհետև պէտք է ընդունել իւրաքանչիւր ժամը մի-մի տաբլէտկա, մինչև կատարեալ ապաքինումը։ Ես ինքս տառապել եմ ինֆլուէնցայով, գլխներս ընդունել եմ Կէֆալդօլ և առաւօտեան քնից վեր եմ կացել կատարեալ առողջ։
(П. 3865) (№ 2)

№ 4711. ՄԱԶԵՐԻ ՆԵՐԿ
Ընկուզեայ էկստրակտից
Ներկում է մազերը արագ և հիմնաւոր, նայած ցանկութեան, բնքոյշ շիկագոյնից սկսած մինչև կատարեալ սևը։ Անվնասակար լինելը երաշխաւորված է։
Մի սրուակը 1 ր. 20 կ.։ Մեծադիրը 2 րուբ.։
Պարֆիւմէրիա № 4711 Ֆերդ. Միւլգէնս
Մատակ. Նորին Մեծութ. Ռուսաց Բարձր Դրան
ԿԵՕԼՆ Ռ. վ. ● ՌԻԳԱ
Հիմնված 1792 թ.
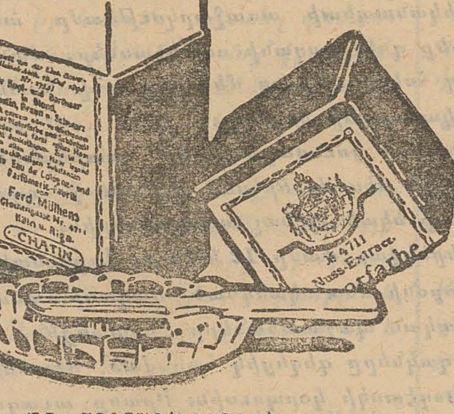

(M. 529879/529905) 9—1

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
«606»-ի եւ «914»-ի ներարկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ 11—12 ժ.
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին և երեխայոց հւ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9 1/2—10 ժ. աչքի, ներքին ևնեարգային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հւ.։
Մ Գ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հւ. և ծաղկահատ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԱՄԲՐՈՒՄՕՎԱ-ՄԵԼԻՔԵԱՆ —12—1 ժ մանկաբարձութիւն և կանանց հւ.։
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Մ. Գ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։
ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Մ. Լ. ՌԵՆՆԻԳԵՐ-ԱՐԵՇԵՎԱ—6—7 ժ. մանկաբարձութիւն, կանանց և երեխայոց հւ.։
Վճարը 50 կ.։ Զքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
1. 0—3

Լոյս տեսան Մ. ԶՄՇԿԵԱՆԻ 1913 թ. ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ յայտնի
ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ, ՍԵՂԱՆԻ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

և Բալկանեան թեւրակղզու ՔԱՐՏԷԶԸ հայերէն, ռուսերէն, վրացերէն և թուրքերէն լեզուներով։
Այս հրատարակութիւնները վաճառվում են Թիֆլիսի նշանաւոր գրավաճառանոցներում և թղթեղէնի խանութներում։ Մեծ քանակութեամբ ցանկացողները դիմում են հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, Макару Чимишкянъ.
(ե.կ.) 993. 6—4

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։
Ընդունելութիւնը (12 1/2—2 ժ. ցերեկվայ։
(5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.
Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի) Տէլէֆօն № 1175.
(չ. կ.) 377 100—60

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում է
„ՍԱՍՈՒՆԸ ԱՅՐՎՈՒՄ Է"
շէնք գունաւոր պատկեր 11×15 վերշոկ կամ 49×67 սանտ. մեծութեամբ։
ՊԱՏԿԵՐԸ պատրաստված է 12 ներկով և կազմում է դաւլեճի շէնք զարդարանք։ Գինը, հասարակութեանը մատչելի անելու համար, նշանակված է հատին 50 կ.։ Գումարով գնողներին զեղչ և ճանապարհածախքը մեզ վրա։ Տպված է սահմանափակ քանակութեամբ։
Դիմել՝ Тифлисъ, Гоголевская ул. № 57, Ованесу Мкртумянцу.
(կ.հ.) 12. 5—1

Торговая школа съ правами
Бухгалтерскіе курсы
по программамъ высшихъ Петерб. курсовъ Об. Рас. Ком. Зн.
Ивана Зах. Теръ-Степанова.
Начало занятій въ Торговой 7 января, а на курсахъ 15 января. Михайловскій пр. д. № 53
(о. м.) 979. 10—7

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный